

PERSOONLIJK

Minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties,
viceminister-president
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Algemene Rekenkamer
Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
T 070-3424344
E voorlichting@rekenkamer.nl
W www.rekenkamer.nl

DATUM 11 september 2018
BETREFT consultatie wetsvoorstel versterking decentrale rekenkamers

Geachte mevrouw Ollongren,

In uw brief van 1 juni 2018, kenmerk 2018-0000249658, legt u het concept van de Wet versterking decentrale rekenkamers aan ons voor. Wij maken graag gebruik van de aan ons geboden gelegenheid op het wetsvoorstel te reageren.

Met het wetsvoorstel beoogt u een sluitend stelsel voor gedegen rekenkameronderzoek tot stand te brengen ter ondersteuning van de controlerende rol van de gemeenteraad en Provinciale Staten. Het wetsvoorstel verplicht gemeenteraden en Provinciale Staten tot het instellen van een onafhankelijke rekenkamer. Hiermee vervalt de mogelijkheid om te kiezen voor de rekenkamerfunctie, die in de praktijk veelal wordt uitgevoerd door een rekenkamercommissie. Het wetsvoorstel biedt de mogelijkheid om raadsleden of Statenleden als adviseur aan de rekenkamer toe te voegen. Voorts worden de bevoegdheden van de decentrale rekenkamers uitgebreid. Wij gaan op elk van deze punten hieronder nader in.

Verplicht stellen onafhankelijke rekenkamer¹

De Algemene Rekenkamer vindt het van groot belang dat op gemeentelijk niveau een adequaat systeem van begroten, controleren en verantwoorden is geborgd. Daarbij past dat iedere gemeente een actieve en stevig gepositioneerde

¹ Volgens de memorie van toelichting heeft het afschaffen van de rekenkamerfunctie vooral gevolgen voor gemeenten. We spreken in deze paragraaf daarom kortheidshalve over gemeenten en lokale rekenkamers.

rekenkamer heeft, die onderzoek doet naar de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Met het uitbreiden van taken en verantwoordelijkheden - en de daarvoor eveneens toegenomen budgetten - van gemeenten is het belang van transparante publieke verantwoording en controle op lokaal niveau verder toegenomen. Naar onze overtuiging past daarbij een versterking van de positie van lokale rekenkamers. 2/5

De eenduidige wettelijke regeling voor decentrale rekenkamers - waarin dit wetsvoorstel voorziet - is naar ons idee een belangrijke stap in het versterken van de controle op en het inzicht in de besteding van publieke middelen op lokaal niveau. Met dit wetsvoorstel ontstaat helderheid over de rol en positie van lokale rekenkamers en wordt de rekenkamer in *iedere* gemeente integraal onderdeel van de gemeentelijke bestuurlijke autonomie.

De verplichting tot het instellen van een onafhankelijke rekenkamer vormt naar ons idee een zeer belangrijke, maar zeker niet de enige voorwaarde om ervoor te zorgen dat in alle gemeenten een *actieve* rekenkamer functioneert. Daarvoor is óók nodig dat door de gemeenteraad aan de rekenkamer (meerjarig) voldoende budget wordt toegekend, zodat zij - zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin - over voldoende onderzoekscapaciteit kan beschikken. Het lijkt ons van belang dat de minister verkent welke (procedurele) waarborgen hiertoe getroffen kunnen worden.

Raadsleden en Statenleden als adviserend lid rekenkamer

Met het wetsvoorstel komt een einde aan de mogelijkheid dat raadsleden en Statenleden lid zijn van een rekenkamercommissie. Vanuit het perspectief van de onafhankelijkheid van rekenkamers vinden wij dit een positieve ontwikkeling.

Wél biedt het wetsvoorstel de mogelijkheid dat raadsleden en Statenleden als adviserend lid aan de rekenkamer worden toegevoegd. Wij begrijpen dat er - mede gelet op de overgang van de situatie van rekenkamercommissies naar rekenkamers - wordt gezocht naar manieren om goede verhoudingen tussen rekenkamer enerzijds en gemeenteraad anderzijds te bestendigen. Een adviserend lidmaatschap van raadsleden en Statenleden staat echter op gespannen voet met de onafhankelijke taakuitvoering door rekenkamers.

Zoals wij benadrukten in onze reactie op het *Actieplan lokale rekenkamers* is in de standaarden van de internationale gemeenschap van rekenkamers opgenomen dat rekenkamers hun taken alleen objectief en effectief kunnen uitvoeren als zij onafhankelijk zijn van de organisatie(onderdelen) die zij onderzoeken en als zij

beschermd zijn tegen invloeden van buiten.² Met het oog op de onafhankelijke positie van rekenkamers zijn wij dan ook van mening dat het onwenselijk is dat raadsleden of Statenleden als adviseur aan de rekenkamer (kunnen) worden toegevoegd.

3/5

Uitbreiding onderzoeksbevoegdheden decentrale rekenkamers

Bevoegdheden bij inkoop- en contractrelaties

Het wetsvoorstel regelt dat decentrale rekenkamers voortaan ook bevoegd zijn onderzoek te doen bij instellingen waarmee gemeenten of provincies contractrelaties hebben. Naar ons idee wordt met deze wetswijziging - analoog aan de Comptabiliteitswet 2016 (CW 2016) - een belangrijk knelpunt in de bevoegdheden van decentrale rekenkamers opgelost. Met name gemeenten gaan bij de uitvoering van publieke taken steeds vaker inkooprelaties aan, bijvoorbeeld waar het gaat om de inkoop van zorg, terwijl lokale rekenkamers in de huidige situatie niet de bevoegdheid hebben hier onderzoek naar te doen.

Bevoegdheden bij samenwerking tussen bestuurslagen

Volgens de memorie van toelichting voorziet het wetsvoorstel tevens in aanscherping van de bestaande regeling voor de onderzoeksbevoegdheden bij samenwerking tussen bestuurslagen in privaatrechtelijke rechtspersonen. Gegeven de realiteit van (toenemende) interbestuurlijke samenwerking - en het daarmee samenhangende risico van intransparantie en beperkt zicht van gemeenteraden, Provinciale Staten en Staten-Generaal op publiek geld - onderschrijven wij het belang hiervan.

We signaleren echter een discrepantie tussen de voorgestelde wettekst en de memorie van toelichting. Hierdoor is niet duidelijk welke uitbreiding van onderzoeksbevoegdheden het kabinet nu precies beoogt te regelen.

Volgens paragraaf 4.2 van de memorie van toelichting worden de onderzoeksbevoegdheden van rekenkamers uitgebreid in geval van publiek aandeelhouderschap. Er staat dat decentrale rekenkamers ook onderzoeksbevoegdheden krijgen bij rechtspersonen waarin verschillende overheidslagen gezamenlijk een meerderheidsbelang hebben. Het wetsvoorstel zelf

² Algemene Rekenkamer (2015). *Brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Actieplan lokale rekenkamers*. Tweede Kamer, vergaderjaar 2015-2016, 34 300-VII, nr. 11. Den Haag: Sdu.

regelt deze uitbreiding echter niet: het breidt in artikel 184 Gemeentewet respectievelijk artikel 185 Provinciewet de onderzoeksbevoegdheden van decentrale rekenkamers uit naar instellingen waaraan gemeenten, provincies en/of het Rijk gezamenlijk een subsidie, lening of garantie hebben verstrekt voor ten minste 50% van de baten van die instelling. Vermoedelijk is hier sprake van een verwijzingsfout.

4/5

Wat ons betreft is uitbreiding van de onderzoeksbevoegdheden - in ieder geval - aan de orde in geval sprake is van publiek aandeelhouderschap door verschillende overheidslagen. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan het door ons eerder - onder meer in onze reactie op het *Actieplan lokale rekenkamers* - gesignaleerde probleem dat verschillende gemeenten, provincies en/of het Rijk een gezamenlijk meerderheidsbelang in een rechtspersoon kunnen hebben, zonder dat één van hen een belang van meer dan 50% heeft. Het gevolg is dat geen van de betrokken rekenkamers op dit moment bevoegd is om bij de betreffende rechtspersoon ter plaatse onderzoek te doen.

We achten het van belang dat de bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer vervolgens op dit punt gelijk worden getrokken met die van de decentrale rekenkamers. Wij zullen hiervoor aandacht vragen bij uw ambtgenoot van Financiën en hem verzoeken de CW 2016 hierop aan te passen, bij voorkeur gelijktijdig met het onderhavige wetsvoorstel.

Gelijktrekken bevoegdheden rekenkamers

Voor wat betreft onderzoek naar contractrelaties wordt in dit wetsvoorstel aangesloten bij de bevoegdheden die de Algemene Rekenkamer heeft op grond van de CW 2016. De recente wijziging van de CW bevat ook op enkele andere punten een aanpassing van bevoegdheden. De Algemene Rekenkamer was al bevoegd onderzoek te doen bij rechtspersonen die een subsidie, lening of garantie van het Rijk ontvangen. Deze bevoegdheid geldt nu ook ten aanzien van bijdragen in natura en bij particulieren die een beroep of bedrijf uitoefenen. De CW 2016 stelt hierbij niet de voorwaarde van een minimumbedrag of -percentage. We geven de minister in overweging de bevoegdheden van decentrale rekenkamers ook op deze punten gelijk te trekken met die van de Algemene Rekenkamer.

Verdere procedure

We zijn graag bereid tot een nadere mondelinge toelichting op deze brief. Een afschrift van deze brief sturen wij naar de minister van Financiën.

5/5

Algemene Rekenkamer

drs. A.P. (Arno) Visser,
president

drs. C. (Cornelis) van der Werf,
secretaris